

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

ชุดโครงการวิจัยเรื่อง “การจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของภาคชนบทและชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่” เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อันได้แก่ ผู้นำองค์กร ผู้ปฏิบัติงาน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน รวมถึงนักวิจัยของโครงการต่อการส่งเสริม สนับสนุน และบูรณาการร่วมกัน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.1 สรุปผลการศึกษา

ชุดโครงการวิจัยเรื่อง “การจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของภาคชนบทและชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่” เป็นชุดโครงการวิจัยที่ประกอบไปด้วยโครงการวิจัยย่อยทั้งสิ้น 5 โครงการวิจัย 1) การจัดการการเรียนรู้เพื่อสร้างและพัฒนานักวิจัยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ 2) การจัดการการเรียนรู้เพื่อสร้างแผนชุมชนในการยกระดับการพัฒนาท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ จากระดับหมู่บ้านสู่รากแก้ว 3) การจัดการการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ต่อการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ 4) การจัดการการเรียนรู้ในการบูรณาการการสื่อสารของชุมชนแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ และ 5) การวัดมูลค่าเพิ่มของสินทรัพย์ชุมชนจากการจัดการการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคชนบทและชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาของชุดโครงการวิจัยทั้งหมดสามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) การจัดการการเรียนรู้เพื่อสร้างและพัฒนานักวิจัยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า นักวิจัยสามารถจัดการเรียนรู้โดยการสร้างและพัฒนา นักวิจัยท้องถิ่นประจำตำบลของจังหวัดเชียงใหม่ได้ 18 อำเภอ จำนวน 42 คน โดยส่วนใหญ่ นักวิจัยท้องถิ่นเหล่านี้ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนฯ ได้เสนองานวิจัยท้องถิ่นในประเด็นของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นของตนเองได้อย่างเหมาะสม

จากการศึกษาพบว่า งานวิจัยเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ถูกนำไปใช้จริงในท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องตามหลักของทฤษฎีงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน อันเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นของนักวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยนักวิจัยท้องถิ่นเหล่านี้จะนำเอาต้นแบบของการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแบบอย่างกับการพัฒนาท้องถิ่นด้วยงานวิจัยในด้านอื่นๆ ต่อไป นับได้ว่าเป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่นด้วยงานวิจัยกับการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

(2) การจัดการการเรียนรู้เพื่อสร้างแผนชุมชนในการยกระดับการพัฒนาท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ จากรากหญ้าสู่รากแก้ว

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า คณะนักวิจัยสามารถจัดการเรียนรู้ในการสร้างแผนพัฒนาชุมชน ด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ถึง 42 แห่ง โดยการเรียนรู้ด้วยตนเองกับการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรคและโอกาสที่จะพัฒนาชุมชนด้วยชุมชน รวมถึงการเรียนรู้ระหว่างชุมชน จนถึงการเรียนรู้กับภาคีนอกชุมชนในระดับอำเภอและระดับจังหวัด อาศัยคำชี้แนะจากนักปราชญ์ทั้งในและนอกชุมชน จนเกิดผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาอย่างแท้จริง เปรียบเสมือนการพัฒนาจากรากหญ้าสู่รากแก้วที่แข็งแกร่ง ผลของการวิจัยสามารถสรุปแผนชุมชนที่ได้จากการเรียนรู้ในด้านเศรษฐกิจ จำนวน 17 แผน ในด้านการศึกษา จำนวน 14 แผน ในด้านสังคม จำนวน 6 แผน และในด้านอนามัยและสิ่งแวดล้อม จำนวน 5 แผน โดยแผนชุมชนเหล่านี้จะถูกนำไปใช้จริงในท้องถิ่น ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2552

ผลที่ได้จากการนำเอาแผนชุมชนนี้ไปใช้ จะก่อให้เกิดการยอมรับและสนับสนุนของคนในชุมชน เกิดแรงผลักดันและแรงหนุนให้ชุมชนเกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง ซึ่งบทเรียนที่ได้จากการเรียนรู้สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ชุมชนจะนำเอาไปเป็นต้นแบบของการเรียนรู้ในการสร้างแผนชุมชนด้านอื่นๆ อีกทั้งยังจะมีการขยายผลการดำเนินงานไปในพื้นที่อื่นของจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดใกล้เคียงต่อไป

(3) การจัดการการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ต่อการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า แนวทางในการเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ต่อการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ การเกษตรและการท่องเที่ยว ควรจัดการเรียนรู้ในการสร้างแผนธุรกิจ แผนประชาสัมพันธ์สินค้า แผนการตลาด และแผนพัฒนาบุคคลด้านธุรกิจชุมชน ส่วนด้านสังคมและวัฒนธรรม ควรจะจัดการเรียนรู้ในการประชุมแบบมีส่วนร่วมในการสร้างความสงบสุขในชุมชน การสร้างศักยภาพความเข้มแข็งของผู้นำชุมชนทั้งกายและใจ คุณธรรมและจริยธรรมให้เพิ่มขึ้น ในด้านการศึกษานั้น ควรจะจัดการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาจิตวิทยารวมถึงการสร้างเชาวน์อารมณ์ (EQ) ในเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น ส่วนด้านอนามัยและสิ่งแวดล้อมนั้น ควรจะจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศวิทยา การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงสุขอนามัยของชุมชนให้สะอาด ปลอดภัย ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนรู้ทั้งสี่ด้านนี้ จะช่วยเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนให้มีศักยภาพที่เพิ่มขึ้นในการที่จะต่อข้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นต่อไป เพื่อที่จะยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ให้เพิ่มขึ้น การจัดการเรียนรู้ในการเพิ่มศักยภาพให้กับทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนนั้นๆ จึงเป็นแบบอย่างที่ชุมชนต้องเรียนรู้ร่วมกันในท้องถิ่นของตนเองและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับชุมชนกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนให้เกิดการพัฒนาแบบองค์รวมเชิงบูรณาการ อันจะเป็นการเพิ่มโอกาสการพัฒนาชุมชนของตนเองให้ยั่งยืนสืบไป

(4) การจัดการการเรียนรู้ในการบูรณาการการสื่อสารของชุมชนแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า แนวทางในการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้เริ่มจากการพัฒนานักประชาสัมพันธ์ท้องถิ่น จำนวน 9 คน ซึ่งเป็นนักประชาสัมพันธ์เยาวชนของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนให้สามารถผลิตสื่อสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์ท้องถิ่น โดยการนำเสนอการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งสิ้น 42 องค์การบริหารส่วนตำบล ผลการวิจัยพบว่าชุมชนในท้องถิ่นสามารถเรียนรู้ร่วมกันเชิงบูรณาการกับหน่วยงานในท้องถิ่นของตนเองกับการผลิตสื่อที่กระตุ้นและส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น 4 ด้านคือ สื่อสารสนเทศเพื่อการสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจ การเกษตรและการท่องเที่ยว จำนวน 17 ชิ้นงาน สื่อสารสนเทศเพื่อการสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นด้านสังคม จำนวน

(5) การวัดมูลค่าเพิ่มของสินทรัพย์ชุมชนจากการจัดการการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคชนบทและชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษารูปได้ว่า ชุมชนสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างความมั่นคงด้านการจัดการสินทรัพย์ชุมชนของตนเองได้เป็นอย่างดี ชุมชนสามารถวิเคราะห์และค้นหาศักยภาพของชุมชนเกี่ยวกับสินทรัพย์ของชุมชนที่มีอยู่ โดยเข้าใจถึงคุณค่าของสินทรัพย์ชุมชนที่สำคัญยิ่งคือ “ทุนบุคคลหรือทุนมนุษย์” นักวิจัยจึงได้เสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพของทุนบุคคลให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นอันจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนนั้นต่อไป เพราะปัจจัยทุนบุคคลนี้เป็นปัจจัยหลักที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนนั้นเอง แนวทางในการจัดการเรียนรู้ได้แก่การเพิ่มทักษะของทุนบุคคลโดยเฉพาะในประเด็นของการพึ่งตนเอง รวมถึงการสร้างกลุ่มทุนบุคคลและเพิ่มศักยภาพให้เป็นองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งจนเติบโตเป็นเครือข่ายองค์กรที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

สำหรับผลการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มของโครงการวิจัยที่ได้ดำเนินงานในปีที่ผ่านมา นักวิจัยสามารถวัดมูลค่าเพิ่มทางด้านเศรษฐกิจด้วยตัวชี้วัด “ผลสัมฤทธิ์ทางรายได้และความคุ้มค่าทางการเงิน” ซึ่งก่อให้เกิดมูลค่าของสินค้าและบริการที่เพิ่มขึ้นในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลถึงร้อยละ 48 และร้อยละ 55 ตามลำดับ และในด้านสังคมนั้น ผลการศึกษพบว่า ตัวชี้วัดมูลค่าเพิ่มทางสังคมที่เพิ่มขึ้นคือ คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ประเมินได้จากสุขภาพทางกาย สุขภาพทางจิตของคนในชุมชน โดยเฉพาะจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในลักษณะของความรักและความสามัคคีของคนในชุมชน มีค่าเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 86 ทั้งนี้เพราะคนในชุมชนมีความพึงพอใจเป็นอย่างมากต่อการเรียนรู้ร่วมกันที่จะนำพาชุมชนให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนของตนเอง

จากผลการวิจัยที่ได้จากโครงการวิจัยทั้ง 5 เรื่อง สามารถสรุปเป็นภาพรวมของผลการดำเนินงานทั้งหมดของชุดโครงการวิจัยในประเด็นของการเรียนรู้ร่วมกับเชิงบูรณาการแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ที่ขึ้นตอน โดยเริ่มจาก 1) การไม่รู้ พัฒนาไปสู่ 2) การรับรู้ และเป็น 3) การเรียนรู้ จนกระทั่งพัฒนาไปเป็น 4) การเรียนรู้ นั่นเอง ทุกขั้นตอนของการเรียนรู้จะอาศัยการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ทุกภาคส่วนได้ปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกันผ่านโครงการบูรณาการการจัดการการเรียนรู้ด้านการสื่อสาร ให้การเรียนรู้เหล่านั้นเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเห็นผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจน อีกทั้งยังได้ทำการประเมินการพัฒนาโครงการที่มีผลต่อการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ด้วยการวัดมูลค่าเพิ่มจากการจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ในจังหวัดเชียงใหม่ ให้บังเกิดเห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ที่ชัดเจนจากการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้

ผลการดำเนินงานของชุดโครงการวิจัยสามารถสรุปได้เป็นผลลัพธ์ในประเด็นต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

(1) การวิจัยสามารถพัฒนานักวิจัยของท้องถิ่นได้ทั้งสิ้น 42 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนประจำตำบลทั้ง 42 แห่ง จาก 18 อำเภอทั่วจังหวัดเชียงใหม่

(2) การวิจัยสามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ได้ 42 ชุมชน จาก 18 อำเภอทั่วจังหวัดเชียงใหม่

(3) การวิจัยสามารถจัดการเรียนรู้ในการสร้างแผนพัฒนาชุมชนของท้องถิ่นได้ทั้งสิ้น 4 ด้าน คือ แผนพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ จำนวน 17 แผน แผนพัฒนาด้านสังคมจำนวน 14 แผน แผนพัฒนาด้านการศึกษาจำนวน 6 แผน และแผนพัฒนาด้านอนามัยและสิ่งแวดล้อมจำนวน 5 แผน แผนพัฒนาเหล่านี้ได้ถูกนำไปปฏิบัติจริงกับชุมชนในท้องถิ่นของตนเอง

(4) การวิจัยสามารถนำแผนชุมชนไปปฏิบัติได้จริงโดยผ่านการประเมินผลการดำเนินงานด้วยตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security Indicators: HIS) อันจะทำให้ทราบถึงมูลค่าเพิ่มของโครงการต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งผลการประเมินพบว่าทุกภาคส่วนทั้งผู้นำองค์กร ผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงผู้รับนโยบาย หรือชุมชน สามารถบูรณาการร่วมกันในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการพัฒนาที่เริ่มต้นจากชุมชนและเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง เปรียบเสมือนการพัฒนาจากรากหญ้าสู่รากแก้วที่แข็งแรง

(5) แผนพัฒนาชุมชนที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ได้ถูกนำไปผลิตสื่อสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์แผนชุมชนโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมกับเยาวชนนักประชาสัมพันธ์ท้องถิ่น ผ่าน

6.2 ข้อเสนอแนะ

ผลการดำเนินงานวิจัยของชุดโครงการวิจัย เรื่อง “การจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของภาคชนบทและชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อที่จะใช้กระบวนการของการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ซึ่งประกอบไปด้วยชุมชนภาคชนบทและชุมชนเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2551 ที่ผ่านมา ผลการดำเนินงานพบว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก จากพื้นที่การทำงานทั้งจังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด 24 อำเภอ มีผู้สนใจเข้าร่วมโครงการวิจัยมากถึง 18 อำเภอ คิดเป็นร้อยละ 75 ส่วนอำเภอที่เหลือยังไม่พร้อมที่จะเข้าร่วมโครงการ และเพื่อให้การดำเนินงานวิจัยของชุดโครงการวิจัยในระยะต่อไป ประสบผลสำเร็จมากขึ้นกว่านี้ นักวิจัยจึงมีข้อเสนอแนะต่อแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่

(1) คณะนักวิจัยควรขยายผลการดำเนินงานให้ครอบคลุมทั่วจังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 24 อำเภอ เพื่อให้ชุมชนในท้องถิ่น ทั้งชุมชนเมืองและชุมชนชนบทได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของตนเองแบบมีส่วนร่วม อันจะก่อให้เกิดความยั่งยืนของการพัฒนาบนฐานทรัพยากรของตนเอง ลดการพึ่งพาจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานอื่นๆ อันจะทำให้ชุมชนเหล่านั้นสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างแท้จริง

(2) จากการดำเนินงานที่ผ่านมาในปี พ.ศ. 2551 มีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้าร่วมทั้งหมดเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ที่เรียกว่า องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และจากที่วิเคราะห์ อบต. ที่มีอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ ณ ปี พ.ศ. 2551 พบว่ามีทั้งสิ้น 118 อบต. แต่เนื่องจาก อบต. ทั้งหมดนี้กำลังจะดำเนินการยกฐานะการปกครองตนเองจาก อบต. ไปเป็นเทศบาลตำบลกว่า 70 อบต. ในปี พ.ศ. 2552 ทำให้มี อบต. ที่เข้าร่วมโครงการในปีนี้มีจำนวน 42 อบต. คิดเป็นร้อยละ 87.5 ของ อบต. ที่ยังคงอยู่ทั้งหมด ถือได้ว่า การดำเนินงานวิจัยในปี พ.ศ. 2551 ที่ผ่านมานี้ประสบความสำเร็จในการวิจัยที่เกือบจะครอบคลุมพื้นที่ชุมชนในท้องถิ่นเกือบทั้งหมด ดังนั้นในระยะต่อไปของโครงการวิจัย นักวิจัยควรขยายการดำเนินงานให้ครอบคลุมชุมชนทั้งหมดที่เหลือที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการวิจัย อีกทั้งควรจะขยายฐานขององค์กรที่ศึกษา จากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ไปสู่ขนาดกลาง ที่เรียกว่า “เทศบาล

(3) สำหรับคณะนักวิจัย ในระยะการทำงานต่อไป ควรจะหาภาคีหน่วยงานการศึกษาในและนอกท้องถิ่นร่วมด้วย เพื่อให้เกิดการบูรณาการองค์ความรู้ต่อยอดจากชุมชน อันจะเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้กับองค์กรการศึกษาอื่นๆ เป็นต้นแบบของการพัฒนาโครงการวิจัยและขยายผลต่อไปยังจังหวัดอื่นๆ ได้ จะทำให้ภาคีรวมของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขยายวงกว้างมากขึ้นเป็นระดับภาค หรือระดับประเทศต่อไป

(4) สำหรับแนวทางการสนับสนุนการวิจัยในระยะต่อไป หน่วยภาคีทุกภาคส่วนควรให้การสนับสนุนท้องถิ่นในการพัฒนาตนเองแบบมีส่วนร่วม ให้เกิดการพัฒนาตนเองด้วยชุมชนของตนเองอย่างแท้จริง ทั้งหน่วยงานของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของกรมพัฒนาชุมชน หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคธุรกิจต่างๆ ในด้านการสนับสนุนองค์ความรู้ที่เน้นกระบวนการแบบมีส่วนร่วม จะทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ของตนเองจากฐานของทรัพยากรมนุษย์ (ปราชญ์) ที่มีอยู่ในชุมชน อันจะมีความเหมาะสมกับบริบทของชุมชนของตนเองเป็นอย่างยิ่ง